

Verslag

*Campagnedebat Sociale
Zaken: Wordt Nederland
weer ziek?*

Intro

Tijdens het campagnedebat “Wordt Nederland weer ziek?” gingen vertegenwoordigers uit politiek, vakbond en werkveld met elkaar in gesprek over de staat van arbeid, gezondheid en sociale zekerheid in Nederland. Deelnemers waren Daan de Kort (VVD), Nathalie van Berkel (D66), Inge van Dijk (CDA), Mariëtte Patijn (PvdA/GroenLinks) en Piet Fortuin (CNV), die sprak namens de werknemers en de vakbond.

Het debat draaide om één centrale vraag: hoe voorkomen we dat Nederland letterlijk en figuurlijk “ziek” wordt – door oplopende druk, personeelstekorten, stijgend verzuim en een groeiend aantal mensen buiten het arbeidsproces?

Arbeidsongeschiktheid en Preventie

Alle sprekers onderschreven het belang van preventie als sleutel om langdurige arbeidsongeschiktheid te voorkomen.

Piet Fortuin (CNV) benadrukte dat Nederland nog niet ziek is, maar zonder ingrijpen richting een arbeidsomschakeling beweegt – met maatschappelijke kosten van circa 700 miljoen euro per jaar. Hij pleitte voor meer autonomie voor werknemers, bijvoorbeeld via zeggenschap over roosters en thuiswerken, om uitval te voorkomen. Ook stelde hij dat vroegtijdige gesprekken bij ziekte effectiever zijn dan financiële prikkels in het tweede ziektejaar.

Nathalie van Berkel (D66) wees op de toename van langdurige uitval, vooral onder jongeren met psychische klachten. Volgens haar is activering vóór ziekte belangrijker dan tijdens ziekte. Kleine werkgevers beschikken vaak over minder middelen voor vitaliteitsbeleid; gerichte stimuleringsmaatregelen zijn daarom noodzakelijk. Zij pleitte ervoor om middelen die nu naar transitievergoedingen gaan, in te zetten voor activering en preventie.

Daan de Kort (VVD) stelde dat het huidige systeem te veel focust op arbeidsongeschiktheid in plaats van arbeidspotentieel. Hij pleitte voor een “talentindicatiestelling” waarmee mensen met beperkingen juist beter kunnen worden geactiveerd. Volgens hem dragen werk en sociale contacten wezenlijk bij aan levensgeluk, en moeten preventie en begeleiding hand in hand gaan met stelselherziening.

Inge van Dijk (CDA) bracht het maatschappelijke perspectief in: toenemende mentale druk en een gehaaste samenleving liggen volgens haar aan de basis van veel uitval. Ze pleitte voor een breder debat waarin ook maatschappelijke prikkels en persoonlijke verantwoordelijkheid worden meegenomen. De “Week zonder Werkstress” blijft volgens haar noodzakelijk zolang deze oorzaken blijven bestaan.

Systeem en Stelselvraagstukken

Er was brede consensus dat het huidige arbeidsongeschiktheidsstelsel niet toekomstbestendig is en een fundamentele herziening vraagt.

Nathalie van Berkel noemde het systeem onrechtvaardig, vooral voor praktisch opgeleiden die bij arbeidsongeschiktheid financieel slechter af zijn dan hoogverdieners. Ze pleitte voor één verzekering voor alle werkenden en een eenvoudiger, rechtvaardiger systeem dat bestaanszekerheid bevordert.

Daan de Kort stelde dat bedrijfsartsen een grotere rol moeten krijgen om de druk op verzekeringsartsen te verlichten en wachttijden bij UWV te verkorten. Hij steunde het voorstel dat wanneer werkgever, werknemer en bedrijfsarts het eens zijn, de verzekeringsarts niet opnieuw hoeft te toetsen – met behoud van een second opinion.

Mariëtte Patijn (PvdA/GroenLinks) wees op uitvoeringsproblemen rond re-integratie en het tweede spoor. Werkgevers zijn huiverig om langdurig zieke werknemers over te nemen, waardoor het systeem vastloopt. Ze pleitte voor een collectieve aanpak binnen het tweede jaar, met behoud van solidariteit tussen werkgevers.

Inge van Dijk waarschuwde dat het afschaffen of versoberen van de IVA-uitkering kwetsbare mensen financieel hard kan treffen. Ze benadrukte dat beleid zorgvuldig moet worden vormgegeven, met blijvende aandacht voor uitvoeringsproblemen en bezwaarprocedures.

Rol van Werkgevers, Werknemers en Sociale Partners

De verantwoordelijkheid voor preventie en activering ligt volgens de sprekers bij werkgevers, werknemers en sociale partners, met politieke ondersteuning waar nodig.

Piet Fortuin onderstreepte dat autonomie en maatwerk cruciaal zijn voor werkplezier en duurzame inzetbaarheid.

Nathalie van Berkel gaf aan dat grote werkgevers vaak goed vitaliteitsbeleid voeren, maar kleinere werkgevers onvoldoende middelen hebben. Politiek kan hierin faciliteren. Ze herhaalde haar voorstel om de transitievergoeding deels om te vormen tot een prikkel voor activering en werk-privébalans.

Mariëtte Patijn waarschuwde dat werkgevers niet moeten worden belast met extra regels; de meeste doen hun uiterste best om personeel te behouden. Extra bureaucratie ondermijnt volgens haar de motivatie.

Inge van Dijk en anderen benadrukten het belang van het goede gesprek tussen werkgever en werknemer, ook over privéproblemen die tot ziekmelding kunnen leiden. Laagdrempelige hulp en maatwerkafspraken helpen om verzuim te beperken, mits privacyregels dit gesprek niet belemmeren.

Medische Beoordeling en UWV-procedures

Er was brede steun voor een efficiëntere inrichting van de medische beoordeling, met meer focus op preventie.

Mariëtte Patijn en Daan de Kort ondersteunden het voorstel dat wanneer werkgever, werknemer en bedrijfsarts het eens zijn, de verzekeringsarts geen nieuw onderzoek hoeft te doen. Zo kunnen UWV-artsen zich concentreren op complexe dossiers.

Nathalie van Berkel stelde voor om medische expertise eerder in het proces in te zetten – preventief, nog vóór langdurige ziekte – en meer gebruik te maken van arbeidsdeskundigen.

Vertrouwen in de professionaliteit van bedrijfsartsen werd breed gedeeld, mede omdat zij een ambtseed hebben afgelegd.

Integrale Aanpak en Politieke Organisatie

Er klonk een duidelijke oproep tot integrale beleidsvoering: arbeidsmarkt, sociale zekerheid, economie en fiscaliteit zijn nu te versnipperd georganiseerd.

Verschillende sprekers pleitten voor een minister van Inzetbaarheid of een beter afgestemde portefeuille-indeling om beleid meer samenhang te geven. Stabiliteit in het kabinet en minder bureaucratie werden als randvoorwaarden genoemd.

Mariëtte Patijn wees op het belang van het schrappen van conflicterende regelgeving, zoals de werkkostenregeling, om de uitvoeringspraktijk eenvoudiger te maken.

Toekomstvisie en Vertrouwen in het Systeem

Tot slot werd benadrukt dat vertrouwen in het stelsel cruciaal is voor duurzame deelname aan arbeid.

Piet Fortuin merkte op dat werknemers vaak uit angst voor terugval geen stappen durven zetten richting werk, terwijl werkgevers huiverig zijn voor hernieuwde uitval.

Het debat maakte duidelijk dat vertrouwen, preventie en maatwerk de bouwstenen zijn voor een gezond en veerkrachtig Nederland. De politiek en de polder worden opgeroepen om samen te werken aan een toekomstbestendig sociaal-zekerheidsstelsel waarin gezondheid, rechtvaardigheid en menselijkheid centraal staan.